

הרב אלימלך שכטר
ראש ישיבה

בירורי הלכה

א.

אחד מבני התשובה שבימינו שאל את רבו, מוסמך מישיבת רבי יצחק אלחנן, אם מותר לו להביא בשבת את אשתו החולה בכיסא עם אופניים המיוחד לה — "ווהיל טשעיר" באנגלית — לבית הכנסת לחגיגת משפחתיות אשר עיניה יכולות להשתתף בשמחה זו. זה חדש מספר אשר אין ביכולתה ללכת כלל, וגם אין בכוחה להניע אופני הכסא, ותולה באחרים — היש היתר לבעה להביאה מביתה דרך רשות הרבנים דרבנן?

לו הייתה החולה יכולה עצמה להניע את אופני הכסא בודאי היה מותרת לעשות כן, כי אין זה גרווע מחייב שאינו יכול לילך בלי מקל שਮותר להשתמש במקלו כمبرואר בסוף פ"ו דשבת ובאו"ח סי' ש"א סע"י י"ז. וממילא גם בעלה hei יכול להוליכה כעין הדיין שהאשה מדזה את בנה כשהוא נוטל א' ומניח א'. אף שיש לחלק בין הדבקים ולאסור מ"מ בנידון דיין בלא"ה יש לאסור דמי לקטן הגורר את רגליו, עי' שבת דף קכח ע"ב ובשו"ע סי' ש"ז סמ"א, כי אין כח בידי להניע האופניים.

כנראה שבזה אנו נוגעים בשאלת חיי נושא את עצמו, שיש בזו מחלוקת הראשונים אם גם בחולה שאינו יכול לילך אמרינן כן. עי' שבת צ"ג ע"ב במשנה, ובחות' ריש פרק ר"א דמילה ובמג"א סי' ש"ח ס"ק ע"א ובפמ"ג שם.

לפענ"ד יש לצרף שיטת המקילים ולעשות תרי דרבנן — שבות דשבת במקומות מצוה, ולבקש מנכרי' להעיברה. אין ספק שלהיפיס דעתה של האשה החולה במצב העgom מצוות הכי גדולות ועדיף מסעודת שבת (ובלא"ה איסור אמרה לנכרי לא שייך בחולה שאין בו סכנה), ואם אין נכרי אפשר להתריר עי' ילד או ילדה כמו שהთיר הט"ז (בסי' שמ"ו סק"ו ממשמעות המרדיי) לקטן לשאת המפתח או הטלית או הספרים לבייחנ"ס בשבת מטעם שבוח דשבות במקומות מצוה. (עי' חפарат ישראל ספ"ט דשבת) ואם גם א"א להציג ילד או ילדה יכול הבעל בעצמו להוציאה ולהביאה בהוצאה כלאחר יד, אז הוא תרי דרבנן במקומות מצוה גדולה.

(ואין להקשוט ממשא השם כמבואר במג"א שם, סי' ש"ח ס"ק ע"א והמשנה ברורה שם ס"ק קכ"ד).

לשיטת בני שליט"א באור המזרח כרך ל' חוברות ג"ד, אין להבדיל בין הוצאה כדרךה ובין הוצאה כלאحد יד בגזירות דרבנן והיתרא דלאחר יד נפלה לבירה.

ב.

זה חדש מספר אשר יהדי ויהודיה גרים ביחד בזנות, הוא נקרא בשם משפחתו והוא נקראת בשם משפחתה, הייש צורך בಗט כריתות כשותפדים זמ"ז.

לפענ"ד אין צורך בגט, אפילו לשיטת הגאון ר"א הענקין זצ"ל שיש צורך בגט גם כאשר קידושין כדת משה וישראל זה דוקא כשהנסאו בערכאות ושהייה מזהה את עצמה בתור מרת שם הבועל. אבל בנידון דין גרים לכתהילה בזנות, ידועים לשכנותיהם ולידידיהם בתור פנוי ופנוי' בשמות משפחותיהם כמו זו.

גם אין להשתמש בזה בכלל אין אדם עושה בעילותיו בעילת זנות כמבואר בתשובות רע"א סי' קפ"ב ובaban העוזר ריש סי' קמ"ט ובבא"ט ופ"ת שם שבערינימ אין להשתמש בחזקה זו, ובפרט כשהם בודים ואיןם יודעים כלל את הדין שאפשר לקדש ע"י ביאה.

אם מרצו ומסכימים להתגרש כדמות מהיכי תיתי, מהיות טובכו, ואין לשאול שע"י הגט אנו אוסרים אותה לכהן, כי אם אמרת אם ע"פ דין אין צורך בוגט איננה בכלל גרושה האסורה לכהן. בנידון דין אסורה לכהן בלבד מטעם זונה, שאע"פ שהאיש הגר עמה יהודי בכל זאת כבר נפסק להלכה שכשם שזינחה עם זה כך זינחה עם נקרי אחר, ע"י אבה"ע סי' ד' סכ"ו. [ידעו שבנות ישראל הנשלחות לאוניברסיטאות שמוחוץ לעיר רובן דרובן מונות בלי הבדל בין יהודי לאינו יהודי. חבל שהרבה מהורי בני בזמננו אינם מדקדים בטהרת בנותיהם].

ועי' בחלוקת מחוקק ובית שמואל שם בס"י ד' על אחר במיחודה לו, ואין ה"צדיקים" הללו שננ"ד בגדוד זה כמובן.

ג.

אלמנה שנשאה ומתחה, המותר לקוברה אצל בעל הראשון ע"פ בקשת בנייה מבعلاה הראשון. (אין לה בניים מבعلاה השני). גם בעל ההשניה מסכימים לזה, כי גם הוא רוצה להזכיר אצל אשתו הראשונה לאחר מאה ועשרים שנה. אבל בני משפחתה טוענים שאין זה נכון לקוברה אצל בעל הראשון אחר שכבר נשאה לאחר, ודומה בעינייהם כמחזיר גירושתו, מהו?

מצצם דין מחזיר גירושתו יש להביא ראי' שלקבור האשה אצל בעל הראשון שפיר דמי, שההתורה הקפידה רק על בעל הראשון אשר עדין חי שלא לחזור ולישא את אשתו אחר שנירשה השני או נתאלמנה ממנו. ובכלל מմבט ההלכה אין שום קפidea לקבור איש אצל אשה אף שהיו רחוקים בחיהם, ביעוד בנידון דין שהבנינים מבקשים שתකבר אצל אביהם, ובעל ההשניה מסכימים לזה, אין למציא איסורים חדשים אשר לא נזכרו בשום מקום בש"ס, ראשונים ושוו"ע לאיסור.

בספר שעריהם המצוינים בהלכה דפדף ומצאת שבס"י קצ"ט אות י' מצטט דעת ר' יוסף שאול נתנוון ע"פ דברי החת"ס שנשואין השניים מפקיעין קורבת הראשון, וכשייעמדו לתחיה או הבעל האחרון ישאר אצל, ואח"כ מצטט מזוה"ק ומספרים אחרים להיפך שלעת התחי' חוזרת להראשון. בכלל אין לנו עסק בנסתרות, הנראה לפען"ד שאין שום איסור כלל לקוברה אצל בעל הראשון.

ד.

יש מנהג אצל חסידים לומר בסוף תפילהليل שבת אחר ברכת מעין שבע מזמור כ"ג "ה' רועי לא אחשר" ואות"כ הש"ץ אומר חצי קדיש וברכו, והקהל עונים "ברוך ה' המבורך לעולם ועד", ומטסיימים בעליינו לשבת. יש חסידים אחדים אשר התחילו מנהג חדש לכבד אחד מן האබלים בח"ק זה וברכו. המנהג הזה נתחזק עד כדי כך אשר אבל אחד בחוץ השבועה התרגז על הגבאים על שלא כבודו בכבוד זה.

לפען"ד אין מקום לזה המנהג, שברמ"א ביו"ד סוף סי' שע"ו פסק "והאבלים אומרים קדיש אפילו בשבת ויום טוב". ובאחרונים מי' אפילו? ותי דסלכא דעתך אמין דאין לומר קדיש בשווי"ט דהוי אבילות בפרהסיא, קמ"ל שכן אומרים. (ואולי מטעם אין אמרת קדיש הוכחה שהאומר אבל,

שכן יש אחרים שאינם אבלים עצמם אומרים קדיש بعد נפטרים שאינם קרוביהם). וא"כ הבו דלא להוסיף עלי ולא לקרה לאבל לומר ה"ברכו" לפני עליינו כי זה הויא אבלות בפרהסיא.

בביהכנ"ס הנשיא בירושלים רأיתי שאומרים ברכו בסוף כל תפלה בחול, ולא בשבת. כמובן שבימי החול אפשר וראוי לכבד אבל ב"ברכו" זה.

ה.

בעל אשה התאונן על שאחו קופצת שפתיה ועיניה בשעת הטבילה, ומה יש לעשות?

במשנה מקוואות סוף פ"ח וביו"ד סי' קצ"ח סכ"ז נפסק להלכה דבאופן כזה "כאלו לא טבלה". העצה הכى טובה במשנה שם וביו"ד שם סכ"ח להדיח את פנוי ושפחותי במים לפניו הטבילה, וביתר ביאור, בסוף פ"ז דמקוואות "הטביל את המטה, אע"פ שרגלי" שוקעות בטיט העבה, טהורה, מפני שהמים מקדמים", ובפירוש הרא"ש של הגליון "כשרגלי המטה בטיט כבר קדמו המים ונדקנו ברגלי המטה קודם שהגיע לטיט, ואותם מים מחוברים למקוה, הלך לא הווי ח齊עה".

וכן הדין באשה הטובלת שאינה צריכה להגביה רגליה מהרצפה בשעת טבילה, ולא אמרין דלא סגי שהרי הרצפה מפסקת בין כפות רגליהם והויה ח齊עה, דהיינו שנכנסה לתוך המים וקדמו המים לרגלי, ונתחלחו רגליהם ממי המקווה, הווי תיבור למי המקווה ואין כאן ח齊עה.

וכן מטעים המחבר בסכ"ח כשהברtheta אווחות בה בשעת טבילה דבעינן רפיון ידים כדי שיבאו המים למקום אחיזת ידי. "ואם הדיחה ידי" במים תחיליה שרי, שימושה טופח שעל ידי חברו למי המקווה". ובש"ך ס"ק ל"ז דוקא במי מקוה אבל לא במים תלושים. ולהת"ז ס"ק כ"ח אףלו במים תלושים שפיר דמי.

ולכן בנידון דין האשה במקווה לפני הטבילה תדיח פניה ושפחותיה במים המקווה — כדי לצאת דעת הש"ך — ואח"כ תובל. והטבילה כשרה ע"פ הכלל שהמים מקדמים.

לפענ"ד יש להזהיר כל הנשים לעשות ככה לפני הטבילה כי רובה דרבא אין טובלות בפנים ישראלים בלי שום קפיצה שפטים או העור שסבירת העיניים. ועל הרבניםMSGHIGH המקואות ללמד לנשים המעינות בטבילה הנשים להקפיד ע"ז כראוי.